

РЕШЕНИЕ

№ 306

гр.София, 31 август 2023г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, трето наказателно отделение, в открито съдебно заседание на шестнадесети март две хиляди двадесет и трета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БЛАГА ИВАНОВА
ЧЛЕНОВЕ: ДАНИЕЛА АТАНАСОВА
БОНКА ЯНКОВА

при участието на секретаря Невена Пелова
и в присъствието на прокурор Атанас Гебрев
като изслуша докладваното от съдия Даниела Атанасова наказателно дело № 963 от 2022 г, за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано по жалба на подсъдимия Г. И. Р., подадена чрез неговия защитник – адв. Т. Р., срещу присъда № 8 от 16.09.2022г., постановена по в.н.о.х.д. № 61/2022г. по описа на Апелативен съд – Варна.

В касационната жалба се релевират всички основания за проверка по чл. 348, ал. 1 от НПК. Според защитата съдът неправилно е приел, че убийството е извършено при наличието на квалифициращите обстоятелства по чл. 116, ал.1, т.6 от НК – особена жестокост и особено мъчителен начин за жертвата. Твърди се, че въззивната инстанция е допуснала съществени нарушения на процесуалните правила, като не е изпълнила задълженията си по чл. 13, чл. 14 и чл. 107, ал. 3 и 5 от НПК, свързани с разкриването на обективната истина по делото и правилното формиране на вътрешното убеждение. Оспорва се авторството на деянието. Също така, защитникът счита, че съдът е игнорирал направените от него възражения, твърдения и доводи. Смята, че определеното наказание е завишено. Моли алтернативно за оправдаване, намаляване размера на наложеното наказание или връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на Апелативен съд – Варна.

В съдебното заседание пред Върховния касационен съд защитникът на подсъдимия поддържа изцяло подадената жалба, като твърди, че присъдата почива единствено на обясненията на подсъдимия, приобщени по реда на чл.279, ал.1, т.3 от НПК, след като съдът правилно е изключил показанията на полицейските служители, провели оперативни беседи с подсъдимия. Счита, че прекалено голямо внимание е обърнато на намерената овца, за която е прието, че подсъдимият е знаел къде се намира, като твърди, че от това обстоятелство не може да се направи несъмнен извод за авторството на деянието. Изразява становище, че макар и да са изключени от доказателствената съвкупност, данните от оперативните беседи са ползвани от съда при установяване на фактическата обстановка, доколкото въззивният съд изцяло е възприел приетата от първата инстанция. Поддържа и становището, изразено в жалбата, че ако не се възприемат доводите за допуснати процесуални нарушения и се приеме, че обвинението е доказано по безспорен начин, то са налице основания за квалифициране на деянието, като осъществено при физиологичен афект. По отношение на наказанието намира за приложима

разпоредбата на чл.55 от НК, като счита, че размерът му следва да бъде намален, тъй като е изключително ниска степента на обществена опасност на дееца. В обобщение пледира за преквалифициране на престъплението в по-леко такова и за допълнително смекчаване на наказанието.

Представителят на прокуратурата изразява становище за неоснователност на касационната жалба. Счита, че дейността на съда по събиране и анализ на доказателствения материал е правилна и законосъобразна, а върнатата правна квалификация на деянието е тази по чл.116 от НК, а не по чл. 118 от НК, както и че наложеното наказание е съобразено с установените по делото смекчаващи и отегчаващи обстоятелства, и с целите по чл. 36 от НК. Моли жалбата да бъде оставена без уважение, а присъдата - оставена в сила.

Подсъдимият не се признава за виновен и моли да бъде оправдан.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и в пределите на правомощията си, намери следното:

С присъда № 10 от 18.06.2020г. по н.о.х.д. 378/2019г. Окръжен съд-Шумен признал подсъдимият Г. И. Р. за виновен в това, че на 24.07.2018г. в нива в околностите на [населено място] умишлено умъртвил К. К. И., нанасяйки му множество удари с ръце, с тояга и с крака в областта на главата и тялото, като убийството е извършено по особено мъчителен начин за убийтия и с особена жестокост, поради което и на основание чл. 116, ал.1, т.6, предл. второ и трето, вр. чл. 115 от НК осъдил дееца и му наложил наказание „лишаване от свобода“ за срок от седемнадесет години.

С решение № 4 от 23.02.2021г. по в.н.о.х.д. № 294/2020г. Апелативен съд-Варна отменил първоинстанционната присъда и върнал делото за ново разглеждане от друг състав на ШОС.

С присъда № 260011 от 15.12.2021г. по н.о.х.д. 77/2021г. Окръжен съд-Шумен признал подсъдимият Г. И. Р. за виновен в това, че на 24.07.2018г. в нива в околностите на [населено място] умишлено умъртвил К. К. И., като деянието е извършено в състояние на силно раздразнение, което е предизвикано от пострадалия с насилие и тежка обида, поради което и на основание чл. 118, вр. чл. 115 от НК и чл. 54 от НК го осъдил на „лишаване от свобода“ за срок от пет години, което на основание чл. 57, ал.1 от ЗИНЗС да изтърпи при първоначален „общ“ режим. Подсъдимият е оправдан по първоначалното му обвинение по чл. 116, ал.1, т.6, предл. второ и трето, вр. чл. 115 от НК.

С присъдата съдът се произнесъл по приложението на чл. 59 от НК, веществените доказателства и направените по делото разноси.

По протест на Шуменска окръжна прокуратура и жалба на подсъдимия, подадена чрез защитника му било образувано в.н.о.х.д. № 61 от 2022г. по описа на Апелативен съд-Варна. С присъда № 8 от 16.09.2022г. съдът отменил присъда № 260011 от 15.12.2021г. по н.о.х.д. 77/2021г. на ШОС в частта, с която подсъдимият е бил признат за виновен в извършване на престъпление по чл. 118, вр. чл. 115 от НК и оправдан по първоначално повдигнатото му обвинение по чл. 116, ал.1, т.6, предл. второ и трето, вр. чл. 115 от НК, както и по отношение на определения първоначален затворнически режим. Вместо това е признал Г. И. Р. за виновен в това, че на 24.07.2018г. в нива в околностите на [населено място] умишлено умъртвил К. К. И., нанасяйки му множество удари с ръце, с тояга и с крака в областта на главата и тялото, като убийството е извършено по особено мъчителен начин за убийтия и с особена жестокост, поради което и на основание чл. 116, ал.1, т.6, предл. второ и трето, вр. чл. 115 от НК и чл. 55, ал.1, т.1 от НК му е наложил наказание „лишаване от свобода“ за срок от единадесет години, което на основание чл. 57, ал.1, т.2, б. „а“ от ЗИНЗС да бъде изтърпяно при първоначален „строг“

режим. В останалата част присъдата била потвърдена. Подсъдимият е бил осъден да заплати направените пред въззивната инстанция разноски.

Касационната жалба на подсъдимия е допустима, но неоснователна.

При постановяване на съдебния си акт, изцяло отговарящ на установените в чл. 339, ал.3, вр чл. 305 от НПК изисквания за съдържание, Апелативен съд-Варна е извършил цялостна проверка на оспорената пред него присъда. Последният, след като е извършил самостоятелна оценка на събрания по делото доказателствен материал е възприел за установени приетите от първоинстанционния съд фактически положения. Доказателственият анализ, направен във въззивния съдебен акт, е правилен и в пълен унисон с изискванията на чл. 13, чл. 14 и чл. 107, ал. 5 от НПК. Не е игнорирано нито едно доказателство или доказателствено средство, като доказателствените материали са обсъдени поотделно и в тяхната взаимна обвързаност.

Апелативният съд е констатирал, че показанията на разпитаните в качеството на свидетели полицейски служители могат да бъдат групирани в три групи, предвид данните, които те установяват. Правилно съдът е изключил от доказателствената съвкупност тези части от свидетелските показания на полицейските служители, в които те преразказват съобщеното им от подс.Р. при проведените оперативни беседи във връзка с направените от него самопризнания, като съдът е изложил подробни и убедителни мотиви за тази си дейност, които не се налага да бъдат преповтаряни. В останалата част показанията на служителите на полицията са годен източник на доказателства и съдът ги е ценил с доверие по отношение на личните възприятия на свидетелите във връзка с намирането на изчезналото от стадото на пострадалия животно-овца, както и тези в качеството им на поемни лица при извършения оглед на местопроизшествието.

Неоснователно е твърдението на касатора, че след изключването от доказателствената маса на посочените показания на полицейските служители, съдът е възприел фактическата обстановка, установена от първата инстанция, което означавало, че АС изцяло е изградил фактическите си изводи само въз основа на обясненията на подсъдимия. Изключването от въззивната инстанция на отделни доказателствени източници, поради определени пороци, не води до задължителна промяна на фактологията, нито до изводи за недоказаност на обвинението. В случая съдът е приел, че механизмът на извършване на деянието и авторството на подсъдимия са установени по безспорен начин от събраните данни с останалите доказателствени средства, като неоснователно е твърдението, че изводите по фактите са базирани само на обясненията на подсъдимия.

Основен акцент в касационната жалба, поддържан от защитата в хода на цялото производство, е за липсата на достатъчно преки и косвени доказателства за съпричастността на Г. Р. към умъртвяването на К. И.. Тази теза не може да бъде възприета за основателна, тъй като долните инстанции са събрали както преки, така и косвени доказателства досежно авторството на подсъдимия. В принципен аспект според разпоредбите на Наказателно-процесуалния кодекс доказателствата и средствата за тяхното установяване не могат да имат предварително установена сила, няма и процесуално изискване за доказаност на обвинението само с преки доказателства, като в наказателния процес е допустима проверка на преки по характер доказателства с косвени такива. Нещо повече, принципно няма пречки при липсата на преки доказателства, установяващи авторството на деянието, косвените доказателства да послужат като единствена основа за изграждане на осъдителна присъда. В тези случаи съдът е длъжен да установи достоверността на източниците, носители на косвените доказателства, след което да пристъпи към задълбочена оценка на установените чрез тях факти, при това анализът следва да

бъде направен на всяко доказателствено средство във връзка с останалите, за да се прецени дали е налице една неразривна връзка между тях, така, че системата от косвени доказателства да обуслови един единствен извод, свързан в случая с авторството на деянието.

В настоящият случай обаче са събрани освен косвени и преки доказателства, изводими от обясненията на подсъдимия, като неоснователно касаторът твърди, че изводите на въззивния съд относно авторството на деянието почиват само на обясненията на подсъдимия. Противното би било в разрез с основни принципи, залегнали в НПК, а именно че осъдителната присъда не може да почива само на обяснения на подсъдимия, както и на такива прочетени по реда на чл.279, ал.2 и 3 от НПК. В случая от значение е да се посочат следните обстоятелства: първият проведен разпит на Р. на досъдебното производство е проведен на 26.07.2018г. непосредствено след привличането му в качеството на обвиняем и предявяване на обвинението по чл.116 от НК, в присъствието на назначен служебен защитник, като са му били разяснени правата в качеството на обвиняемо лице; в хода на този разпит подсъдимият(тогава обвиняем) е дал подробни обяснения за събитията в процесния ден; на следващия ден – 27.07.2018г. е проведен втори разпит пред съдия по реда на чл.222 от НПК, в присъствието на назначения служебен защитник и след като съдът отново му е разяснил всички права, включително и това да не дава обяснения; в хода на този разпит Р. отново разказва за случилото се, при това по-подробно; към момента на депозиране на посочените обяснения не са били изготвени заключенията, по която и да било експертиза, назначена във връзка с установяване нараняванията на пострадалия и механизма на получаването им, поради което не би могло да се приеме, че по отношение на него е оказана някаква принуда, за да даде точно тези обяснения, свързани с информация, която не е била известна на органите на досъдебното производство; по експертен път е отхвърлена и версията на подсъдимия за упражнено насилие от служители на полицията, което да го е мотивирало да направи самопризнания, като са били изследвани констатираните по тялото на подсъдимия наранявания и е отчетена тяхната давност, която изключва нанасянето им при задържането му. На основание чл.279, ал.1 и ал.2 от НПК съдът е приобщил към материалите по делото обясненията на подсъдимия, дадени в горепосочените разпити на досъдебното производство, като аргументирано ги е кредитирал относно механизма на извършване на деянието и авторството на подсъдимия. Даденият кредит на доверия на тези доказателствени източници е следствие от извършена от контролирания съд проверка с останалите доказателствени източници и способности за доказване. Аргументирано съдът не е кредитирал обясненията, които той е дал на досъдебното производство в разпита, проведен на 14.09.2018г., както и тези в хода на съдебното следствие. В обобщение, въззивният съд при анализа и оценка обясненията на подсъдимия, които освен средство за защита са и годени доказателствен източник, не са допуснали нарушения на разпоредбата на чл.14 от НПК.

Горното обосновава извод за неоснователност на твърденията на защитата за допуснати нарушения на процесуалните правила по събиране и оценка на доказателствата.

По-нататък, защитата на подсъдимия се позовава и на неправилно приложение на материалния закон, изразяващо се в признаването на подсъдимия за виновен в извършване на престъпление по чл.116 от НК, като се поддържа, че правилната квалификация на деянието е по чл. 118 от НК - убийство, извършено в състояние на силно раздразнение. По мнение на настоящия състав това възражение е неоснователно. Възивният съд е констатирал, че първата инстанция е приела наличието на афектно състояние без всеобхватно да изясни тази проблематика и

по-точно дали при подсъдимия са били налице медицинските критерии на физиологичния афект. Това е наложило назначаването от апелативния съд на допълнителна КСППЕ, от заключението на която се установява, че поведението на подс.Р. не разкрива медицинските критерии на физиологичния афект. Физиологичният афект, като особено състояние на съзнанието, е изключително силно, внезапно настъпващо, бурно протичащо краткотрайно чувство, предизвикано най-често от преживяване на застрашеност и/или унижение, което променя количествено, но не променя качествено базисните психични годности на индивида. Състоянието се отличава с уникалност и неповторимост на момента, а ситуацията следва да се преживява като неочаквана. Конкретният казус не разкрива тези особености – възникнал е обичайният за двамата съселаяни спор за това, кой, къде да пасе и пои стадото си. Липсата на изключителност се наблюдава и в конкретния повод - нападението от страна на подсъдимия е в резултат на провокация от пострадалия, който го е напсувал и замахнал да го удари. Бурната емоционална реакция на Р. намира своето логично обяснение, от една страна, в особеностите на личността му – той е лице с отчетливи интелектуални дефицити, преценени като съответстващи на ниво лека степен на умствена изостаналост, емоционално лабилен и импулсивен при проява на раздразнителност и напрежение. От друга, подсъдимият е бил в състояние на алкохолно опиване от обикновен тип и степен в рамките на лека към средна, което е довело до снижена критичност, отпадане на нравствените задръжки и поддаване на низши инстинкти и влечения. Наличието на ясен, пълен и подреден спомен у подсъдимия за възникването и протичането на конфликта също подкрепят тезата за липса на физиологичен афект. По делото не са установени и данни подсъдимият да е проявил типичните за афектното състояние вегетативни реакции като учестено и дълбоко дишане, сърцебиене, настръхване на космите, зачервяване на лицето и т.н. Следователно, дори поведението на И. да е провокирало негативни емоции у подсъдимия, те не са довели до силно раздразнение, възникнало у дееца в резултат на конкретно действие от пострадалия, от което са настъпили или са могли да настъпят тежки последици за виновния или негови близки. Поведението на подсъдимия по време на деянието вещите лица дефинират като афективно, но не и афектно детерминирано. С оглед на изложеното, правилно Апелативен съд- Варна е приел, че деянието не съдържа обективните признаци на престъплението по чл. 118 от НК.

Възражението на защитата за несъставомерност на деянието по чл.116, ал.1, т.6, пр. 2 и 3 от НК също не може да бъде прието от настоящия състав за основателно. Множеството удари по цялото тяло, скачането върху гърдния кош на пострадалия (на възраст 72 години), довели до двустранно счупване на ребра, счупване на гърдната кост и лявата лопатка, както и последващото равнодушно отношение на Р. към жертвата – изоставил го в отдалечено и усамотено място с ясното съзнание, че смъртта му ще настъпи скоро, категорично разкрива субективното отношение на подсъдимия към пострадалия, съдържащо озлобление и ожесточение. Правилно въззивният съд е аргументирал и извода си, че убийството е извършено по особено мъчителен начин за убития. Според писмените заключения на назначените по делото СМЕ и устните разяснения на вещите лица се установява, че причината за смъртта е тежка дихателна недостатъчност от получената гърдна травма. Смъртта е била неизбежна, но тя не е настъпила мигновено. Продължителната болка от счупването на редица кости в гърдния кош, както и чувството на задушаване, което И. е изпитвал, несъмнено характеризират убийството като извършено по особено мъчителен за жертвата начин.

Горното сочи, че не е налице касационното основание по чл.348, ал.1, т.1 от НПК.

Не е налице и третото касационно основание – явна несправедливост на наложеното наказание. То е определено при условията на чл.55 НК под минимума на санкцията. Въззивният съд е отчел всички смекчаващи отговорността на подсъдимия обстоятелства, а именно – чистото му съдебно минало, трудова му заетост, социалния статус, леката му умствена изостаналост, направените самопризнания, действията на пострадалия, с които предизвикал подсъдимия. С оглед изложеното съдът законосъобразно е приел, че са налице многобройни смекчаващи отговорността обстоятелства. Наказанието от единадесет години лишаване от свобода е справедливо, тъй като отговаря на обществената опасност на конкретното деяние и на конкретния извършител, и е съответно на целите по чл. 36 от НК.

Поради гореизложеното, настоящият касационен състав намира, че съдебният акт на АС – Варна следва да бъде оставен в сила.

Водим от горното и на основание чл.354, ал.1, т.1 от НПК, Върховният касационен съд, трето наказателно отделение

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА въззивна присъда № 8 от 16.09.2022г., постановена по в.н.о.х.д. № 61/2022г. по описа на Апелативен съд – Варна.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: